

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

• FOR RELIGION OG KULTUR •

77. ÅRGANG

19. JUNI 1965

A V I N N H O L D E T :

FRED OG UFRED (LEDER) - EN NORSK JESUITT PÅ 1500-
TALLET - BLIKK PÅ TIDEN - LITTERATUR - UTENLANDS-
NYTT - LESERBREV

NR
12

NESTE NUMMER UTKOMMER 3. JULI 1965

AV KIRKENS LIV

Uken 20.—26. juni

ANNEN SØNDAG EFTER
PINSE

Epistel: 1. Joh. 3, 13—18.

Evangelium: Luk. 14, 16—24.

«Vi vet at vi er ført over fra døden til livet, fordi vi elsker brødrene.» Johannes kunne ikke tydeligere gi uttrykk for at nestekjærligheten ikke er noen luksus, men en livsbetingelse: den er selve tegnet på at vi lever av Guds liv og er blitt frelst fra den åndelige død. Gjør vi alvor av å elske, ikke med ord og med tunge, men i gjerning og sannhet? Evangeliet advarer oss: De som forstår dette, er ikke alltid de som opprinnelig sto Guds rike nærmest; de som er innbudt til kongens gjestebud, «trekker» seg nemlig, den ene etter den andre. Til slutt er salen full av de som tilsynelatende ikke var innbudt, alle de som er fattige, krøplinger, blinde og halte i sine hovmodige medmenneskers øyne.

MANDAG: *Aloisius av Gonzaga*, ung jesuitt som døde av pesten etter en heltemodig innsats som sykepleier. Hans renhet gjorde at han ble sammenlignet med englene (se både inngangsverset og evangeliet) († 1591).

TIRSDAG: *Paulinus av Nola*, biskop. Samtidig av Augustin og Hieronymus. († 431).

ONSDAG: *St. Hans-aften*. Vigiliemessen med egne tekster, især budskapet til Sakarias om Johannes Døperen (Luk. 1) (parallelt med Maria bebudelse i Lukasevangeliet).

TORS DAG: *St. Hans*, dvs. Johannes Døperens fødsel. «Alt i min mors liv kalte Herren meg ved navn og han gjorde min munn til et skarpt sverd» (Es. 49, 1).

FREDAG: *Jesu hjertefest*. Epistelen (Efes. 3, 8—19) taler om Kristi rikdommer og hans kjærlighet som overgår all kunnskap. Evangeliet (Joh. 19, 31—37) viser oss Jesu åpne side, blodet og vannet som flyter ut som en livskilde.

LØRDAG: *Johannes og Paulus*, romerske martyrer (nevnt i messens Canon like etter apostlene og de første paver; † 362 under Julian den frafalne).

Uken 27. juni—3. juli

TREDJE SØNDAG EFTER
PINSE.

Epistel: 1. Pet. 5, 6—11.

Evangelium: Luk. 15, 1—10.

«Kast all deres sorg på Gud, for han har omsorg for dere.» Den oppfordring som apostelen Peter retter til oss i epistelen, finner sin begrunnelse i dagens evangelium som åpenbarer Guds barmhjertighet. Han ligner den mann som går i ødemarken for å lete etter det ene får som er kommet bort, eller den kvinne som ikke gir seg før hun har funnet den skilling som er blitt borte for henne. Så stor er den verdi det enkelte menneske har i Guds øyne, ikke minst når dets nød er størst.

MANDAG: *Vigilien for apostlenes fest*. I likhet med selve festdagen er vigilien utelukkende viet til apostel Peters minne. Vi får høre om hans første mirakel etter Pinse (epistelen) og om den gang Jesus stadfestet hans hyrdeembede til tross for den tredobbelte fornektelse (evangeliet).

TIRSDAG: *Apostlene Peter og Paulus*. Epistelen beretter om Peters mirakuløse befrielse fra fengslet i Jerusalem og evangeliet om hans like underfulle bekjennelse av Jesus som den levende Guds Sønn: «Salig er du, Simon, sønn av Jonas, for det er ikke kjød og blod som har åpenbart dette for deg».

ONSDAG: *Apostelen Paulus*. Den romerske menighet har aldri villet adskille sine to store apostler, men liturgien har på selve dagen så meget å fortelle om Peter, at en egen høytid, den 30. juni, blir viet til Paulus' minne. I epistelen er det selve apostelen som beretter om sitt kall til Galaterne, og evangeliet anvender Jesu ord, om apostlene sendt til verden som får blant ulver, på hedningenes første misjonær.

TORS DAG: *Kristi hellige blod*. Festen ble innstiftet i 1849 av Pius IX.

FREDAG: *Marias besøk til Elisabeth*. Temaet for dagens liturgi er velkjent og har inspirert mange kunstnere (Luk. 1, 39—47).

LØRDAG: *Ireneus*, biskop og martyr. En av Kirkens eldste teologiske forfattere.

GUDSTJENESTER PÅ SØN- OG HELLIGDAGER	Stillemesse	Høymesse
OSLO: <i>St. Olavs kirke</i> , Akersveien 5. Biskopen og prestegården 42 52 87. Sogneprestkontoret 41 41 61	7.00 9.00 9.45 og 19.00	11.00
<i>St. Hallvard kirke</i> , Fransiskanerne, Urtegt. 29, tlf. 68 08 68	8.30 19.00	11.00 —
<i>St. Dominikus kirke</i> , Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71	8.15 9.00 11.30	10.00 —
<i>Vår Frue Villas kapell</i> , Montebello, Ullernchauséen 52, tlf. 55 81 21	8.30	—
<i>Grefsen kapell</i> , Glads vei 23, tlf. 212355	9.30	—
<i>Lunden kapell</i> , Trondheimsveien 309, tlf. 21 25 87	—	9.00
ARENDAL: <i>St. Franciskus kirke</i> , Tyholmen, tlf. 22 209	8.00	11.00
BERGEN: <i>St. Pauls kirke</i> , Christies gt. 16, tlf. 15 410	8.00 9.00	11.00 —
<i>Vår Frue kirke</i> , Helleveien, tlf. 56 245	9.30 19.00	— —
DRAMMEN: <i>St. Laurentius kirke</i> , Cappelensgt. 1, tlf. 83 20 19	8.30	10.30
FREDRIKSTAD: <i>St. Birgitta kirke</i> , Kongens gt. 9, tlf. 11 438	8.30	10.45
HALDEN: <i>St. Peters kirke</i> , Kristian V's pl. 1, tlf. 1168	8.00	10.45
HAMAR: <i>St. Torfinns kirke</i> , Torvgt. 113, tlf. 23 751	8.30	11.00
HAUGESUND: <i>St. Josefs kirke</i> , Haralds gt. 21, tlf. 3195	8.30	11.00
HØNEFOSS: <i>St. Theresia kirke</i> , Vesterngt. 5, tlf. 266	8.00	10.30
KRISTIANSAND S.: <i>St. Ansgar kirke</i> , Kirkegt. 3, tlf. 24 225	8.00	10.30
LILLEHAMMER: <i>Mariakapellet</i> , Weidemannsgt. 3, tlf. 52 550	—	10.00
LILLESTRØM: <i>St. Magnus kirke</i> , Romeriksgt. 1, tlf. 71 28 85	8.30	11.15
MOSS: <i>St. Mikael's kapell</i> , Ryggeveien 24, tlf. 3388	—	11.00
PORSGRUNN: <i>Vår Frue kirke</i> , Sverres gt. 26, tlf. 50 793	7.45	10.45
SARPSBORG: <i>St. Olavs kapell</i> (1. og 3. søndag) O Haraldssongt. 49, tlf. 53 765	18.30	—
STABEKK: <i>Maria kirke</i> , Nyveien 17, tlf. 53 77 35	8.30	10.45
STAVANGER: <i>St. Svithun kirke</i> , Dronningensgt. 8, tlf. 25 534	8.00	10.30
TØNSBERG: <i>St. Olavs kirke</i> , Sandefjordgt. 1, tlf. 11 949	8.00	10.45
TRONDHEIM: <i>St. Olavs kirke</i> , Prinsensgt. 2a2. Biskopen og prestegården tlf. 21 214	8.45 19.00	11.00 —
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Ila, tlf. 21 671	6.15	—
KRISTIANSUND N.: <i>St. Eysteins kirke</i> , Flintegt. 5, tlf. 2779	8.00	11.00
LEVANGER: <i>St. Torfinns kirke</i> og <i>St. Eysteins sykehjem</i> , Jernbanegt. 29	8.30	11.00
MOLDE: <i>St. Sunniva kirke</i> , Parkveien 23, tlf. 51 467	8.30	11.00
ÅLESUND: <i>Vår Frue kirke</i> , Nørvesund, tlf. 7558	8.30	11.00
TROMSØ: <i>Vår Frue kirke</i> , Storgt. 94. Biskopen og prestegården, tlf. 3604	8.15	10.30
<i>St. Elisabeth hospital</i> , Mellomveien 15, tlf. 2101	6.20	—
BODØ: <i>St. Eystein kirke</i> , Hernesveien 22, tlf. 21 783	8.15	10.30
HAMMERFEST: <i>St. Mikael kirke</i> , Salsgt. 52, tlf. 1447 (1. VII—31.VIII (St. Elisabeth Institutt, tlf. 1392)	19.00 8.00	10.30 10.30
HARSTAD: <i>St. Sunniva kirke</i> , Skolegt. 4, tlf. 1205	8.00	10.30

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: Hallvard Rieber-Mohn (ansvarshavende) og Åge Rønning.

Redaksjonens adresse: Neuberggaten 15, Oslo 3.

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo.

Kontortid: 9—16. Lørdag: 9—14. - Tlf. 42 31 70.

Boligtelefoner: Redaksjonen 55 07 71.

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 20 pr. år - Kr. 10 pr. ½ år. Utlandet kr. 24.

Annonser: 10 dager før utg.dagen (se nederst på omslagsiden). 24 nummer årlig. - Postgiro 153 21.

FRED OG UFRID

Problemet krig og fred er et markert og tildels temperamentsfullt innslag i dette nr. av «St. Olav». Det er ikke første gang. Og det kan godt begrunnes: Bladets redaksjon mener at kristne mennesker ut fra sin tro må få et mer bevisst forhold til sin samtid — en samtid som i årtier nå dessverre har vært å betegne med ordene «den kalde krig». Krigens triste og uavbrutte aktualitet i den livsform vi er utlevert til, reiser et helt knippe av alvorlige etiske problemer som vi ikke bare kan la ligge uforstyrret i gamle tankevaner. Den annen verdenskrig avslørte drastisk *enkeltmenneskets* ansvar — også når det står midt i en masse, under militær ordre og bærer uniform. Den avslørte dessverre også, at all folkerettslig streben til tross, er krigens nå blitt total, hvilket gjennom produksjonen av kjernefysiske våpen praktisk muliggjør den komplette ødeleggelse av alt liv og all sivilisasjon.

I betraktning av alvoret og omfanget ved problemer som disse, må en ofte være enig med folk som finner de kristne kirkers bidrag til vurderingen av dem, påfallende svak. Der burde såmenn foreligge rikelig med utfordring til ens tankevirksomhet. Er det for eksempel kristent sett akseptabelt å hevde meningen «heller død enn rød»? Kan en kristen samvittighet godkjenne tortur av fanger, repressalier, gisler, terror-aksjoner? Spørsmål som disse er ikke «teoretiske» — de har vært konkrete påviselige samvittighetskonflikter også i det frie Vestens militære styrker de siste tiårene. Og katolske kristne, i og utenfor verneplikten, må gjøre seg opp en begrunnet mening om dem.

Ånnet steds i dette nr. bringer vi to leserbrev vedrørende pasifismen. De gjenspeiler to høyst ulike standpunkter — det er utmerket. Problemet kjenner ingen entydige standardløsninger og diskusjonen er både ønskelig og nødvendig, vel å merke når den *avklarer*. Vi trenger alle å få justert vår overbevisning i forholdet til den faktiske virkelighet.

Hva er denne virkelighet? spør en av innsenderne. Vi har ved flere anledninger gitt uttrykk i spaltene for hvordan vi personlig ser den — det er forhåpentlig overflødig å betyde leserne at det ikke foregir å være «kirkes syn». Katolikker er, som andre mennesker, til dels dypt uenige om hva krigstrusselen innebærer, og om hva som er det mest hensiktsmessige for å bevare freden. Det er en høyst legitim og forklarlig uenighet — problemet er som kjent mildt sagt sammensatt.

Redaktør *Sven B. Rüs* spør oss, annet steds i bladet, hva vi har å utsette på biskop *Johannes Smemos* etter hvert fyldige og nyansert uttrykte syn (i et intervju med «Dag og Tid», en artikkel i «Dagbladet» og en rundbordsamtale i Fjernsynet). Svar: Vi savnet i hans tre innlegg, men ikke i hans to lutherske med-debattanters, sansen for det dypt urovekkende ved en mulig «kristen» medvirken til en kjernefysisk storkonflikt — en eventualitet som etter vår mening heller ikke kan rettferdiggjøres i forsvarsoyemed. Vi kan ganske visst ikke ensidig avruste oss selv, tyranniet i vold. Verden er — det er like meget historie som det er teologi! — et felt der særdeles onde makter tumler med folkenes skjebne. Men det minste en har rett til å vente av kirkesamfunnene idag, det er at de måler og nages ved den innlysende fare for, at selv en «konvensjonell» forsvarskrig innenfor en allianse med atommakter før eller siden vil degenerere til et kjernefysisk generaloppgjør.

Vi finner personlig *intet* akseptabelt motiv for total atomkrig.

Selvsagt ikke «gjengjeldelse». Men heller ikke forsvaret av friheten. Og selv i nødvergets perspektiv synes vi at en religion grunnlagt på Bergprekenen ikke slik uten synlig tvilrådighet skal kunne brukes til moralsk avstivning av noe, som med stor sannsynlighet kan ende i enslags generalisert ødeleggelse.

Et kristent standpunkt skulle altså innebære total avrustning, underkastelse, selvpågivelse? Er *det* kristent ansvar? Nei — her deler vi den lutherske Oslo-bispens syn langt på vei. Men vi savner ofte sårt den aktive kristne vilje, også i vår egen katolske kirke, til å gå inn for realistiske «avviklings-prosjekter» parallelt med det militære forsvar, og til gradvis erstatning for

(Forts. n. side)

EN NORSK JESUIT

OM «KLOSTERLASSE»S MC

Reformasjonens innførelse var ikke akkurat noe vakkert og oppbyggelig kapittel i Norden. Men det var ikke «Motreforrasjonen» heller, selv om den ved siden av maktpolitikk, intriger og løgn også rommer forsonende trekk som fromhet, trosnot, lærdom og oppofrelse. Tiden var på mange sett primitiv og intolerant — Europa gikk inn i religionskrigenes opprørende og for nåtidens kristne nærmest ufattelige tidsalder, der begge parter rundelig anvendte terror og tvang i Guds navn.

Mange vet ikke engang at vi hadde noen «motreforrasjon» i Norden. Det hadde vi, og den utgjør et nytt historisk forskningsområde, der — i Norge — særlig den nå avdøde professor *Oluf Kolsrud*, pastor dr. *J. J. Duin* og dr. theol. og philos. *Oskar Garstein* har gransket det fengslende materialet.

Forleden forsvarte dr. Garstein ved Universitetet i Oslo sin velskrevne og interessante doktoravhandling «Rome and the Counter-reformation in Scandinavia», med pastor Duin som en av opponentene. Den nye «dobbeltdoktor» har tillatt oss å bringe den følgende skisse av «Klosterlasse» — nordmannen Laurits Nilsson fra Tønsberg — og hans fantastiske rolle i nettopp det tidsrom da Nordens konfesjonelle skjebne enda vippet usikkert til begge sider. Det er ikke noen egentlig «oppbyggelig» historie — «Klosterlasse» var hverken helgen eller helt. Men begavet, målbevisst og utholdende var han, og hans livsløp var kanskje ett av de merkeligste og mest usedvanlige som dette landet har fostret.

Oskar Garstein
— en kjenner av norske jesutter.

I september 1621 sto en liten gruppe jesuitter i Riga og ventet på å bli ført inn til kong Gustaf Adolf. Etter 40 dagers beleiring var byen falt, og nå skulle gruppen mønstres av kongen selv. Gustaf Adolf hadde gitt dem fritt leide ut av byen. Men det er mulig han ville ha kommet på andre tanker, dersom han på forhånd visste hvem 83-åringen var, som sto midt iblant dem. Desto mer sint ble han da han oppdaget at oldingen var ingen ringere enn nordmannen *Laurits Nilsson* eller «Kloster-Lasse», et klengenavn sistnevnte hadde fått under sitt opphold i Stockholm i 1570-årene da han bodde i et nedlagt kloster på Gråmunkeholmen (nå Ridarholmen).

«Din helvetes gubbe», skal Gustaf Adolf ha brølt da han fikk vite hvem oldingen var. «Lever du fremdeles? Er du ikke blitt mer fornuftig med årene? Vil du aldri åpne øynene for sannheten, din muldvarp! Eller vet du virkelig ikke om den evige ild som venter deg såfremt du ikke slutter deg til den sanne religion?»

Uforferdet skal Kloster-Lasse ha svart: «Med sikkerhet vet jeg at Lutheranerne vil bli dømt til den evige pine. Men fra den er min faste overbevisning at den katolske tro som jeg bekjenner meg til, vil frelse meg.»

Himmelfallen over gamlingens svar skal kongen lenge ha stått taus. Da han fattet seg, skal han ha vendt seg mot Kloster-Lasse og sagt at han kjente til alle de reve-strekene han hadde begått i Norden både i hans fars tid og i hans onkels. Hadde han ikke gitt sitt løfte om fritt

leide, ville han ikke ha latt ham følge med de andre. Men så meget ville han si ham, at dersom han viste seg i Stockholm eller Reval, måtte han regne med å avslutte sitt liv i fengsel.

Med dette var mønstringen forbi. Kloster-Lasse og de andre jesuittene ble ført ut. For å sikre seg at de virkelig kom seg bort, lot Gustaf Adolf dem ledsage et stykke på veien av ikke mindre enn 200 svenske dragoner. Slik slutter beretningen om det dramatiske møte mellom Protestantismens fremste våpendrager i tiden og den i Norden alminnelig fryktede norske jesuittpater.

Hvem var denne Kloster-Lasse som kunne forårsake så megen oppstuss?

EN 1500-TALLS-KONVERTITT

Såvidt vi vet ble han født i Tønsberg ca. 1538. Hans foreldre kjenner vi ikke. Men vi vet at han hadde en nevø som het Henrik Lossius, og en grandnevø ved navn Nils Pederssøn, begge fra Tønsbergtrakten. Han begynte sin skolegang ved Trivialskolene knyttet til St. Laurentiuskirken i sin fødeby. Siden ble han trolig elev ved Oslo Katedralskole og ved Metropolitanskolen i København før han — tilskyndet av noen jesuitter som oppholdt seg hemmelig i den danske hovedstad — dro til det erkekatolske universitet i Leuven. I august 1559 ble han innskrevet som student, og under jesuittenes veiledning tok han hurtig sine eksamener, ble katolikk, så jesuitt, og viste en slik iver for sin nye tro at han

dette forsvar — i overensstemmelse med de tanker som pave Johannes XXIII la frem i rundskrivelsen «Fred på jorden».

Vi tror på nytten og nødvendigheten av «fredsforskning», og gleder oss over at Vatikanet synes å gjøre det samme (se «Nyheter» i «St. Olav» nr. 11). Vi synes at kristne kirkeledere og politikere verden over bør være pågående og utrettelige nettopp i fredsarbeidet. Og vi

synes at den kristne kirke skal innby menneskene til å ta tildels betydelig risiko, med freden for øye — i full forståelse av at den i ethvert tilfelle vanskelig kan bli farligere enn den risiko vi alle går til sengs med og står opp med, hver dag. Krigstrusselen er blitt vår husvenn. Kristendommen bør etter vår mening overlate til andre, mer desillusjonerte instanser å mene, at «det må visst være slik».

HRM.

PÅ 1500-TALLET

FORMATORISKE MERITTER

vakte oppsikt. Da han tok magistergraden i filosofi i 1561 plasserte han seg som nummer 16 av 153 kandidater. Da han begynte å virke blant studentene i Leuven knyttet han så mange kontakter at jesuitterkollegiet måtte åpne ikke mindre enn ni nye rom for å gi plass til alle de som ville delta i en serie åndelige øvelser som han ledet. Ikke for intet fikk han i Leuven klenge-navnet «Sjefiskeren».

Denne sterke misjonerende innstilling er utvilsomt årsaken til at han etter tilleggsstudier i Douai og Köln fikk lov til å vende hjem til Tønsberg i slutten av 1560-årene og med fare for sitt liv forsøke å vinne slekt og venner for den katolske tro.

I Roma hadde man flere grunner for å være nokså optimistisk. Man visste for det første at det var sterke katolske sympatier i Norge tross kirkereformen. I smug fortsatte folk å valfarte til de hellige stedene eller til

plasser hvor de hadde gjemt unna ting de hadde reddet fra kirkene sine. Så sent som i 1555 ble to gamle bønder brent levende på Hamar fordi de oppfordret sine sambygdinger til å holde fast ved Mariaandaktene og ikke bøye seg for de nye religiøse makthavere.

Videre var man i Rom klar over at en nordmann ved navn Rikard Pederssøn, som var blitt jesuitt i Leuven i 1566, hadde hatt hell med seg på en misjonsreise til Norge. Han fikk en bror til å bryte med den lutherske tro, men selv døde han av pest på tilbakereisen.

Endelig hadde man i Rom fått melding om at Kloster-Lasses far hadde besøkt sønnen i 1568, og at faren hadde latt seg påvirke til å slutte seg til sin barndoms tro.

Under slike omstendigheter kan man godt forstå hvorledes det virkelig kunne lykkes Kloster-Lasse å bygge opp et katolsk sentrum i Tønsberg da han nådde frem til sin hjemby. Bemerkesverdige er at dette sentrum var så livskraftig at det satte merker etter seg henimot 60 år etter hans besøk.

RELIGION OG POLITIKK

Blant dem som åpenbart må ha gått ut fra Tønsberg-kretsen enten direkte eller indirekte i senere år var f. eks. sønnene til den kjente humanist og prost Rasmus Hjort. Sønnen Morten ble karteusermunk. Anders ble medlem av enten dominikaner- eller fransiskanerordenen. Jakob lot seg vie til katolsk prest under sin studietid i Braunsberg, og presterte det mesterstykke av forstillelseskunst å være sogneprest til Onsøy mens han i det skjulte holdt katolske messer for de av sine sognebarn som han kunne stole på.

Disse er ikke de eneste eksempler på følgene av Kloster-Lasses virksomhet i Norge. Erland Hallvardsson fra Trøndelag besøkte Norge etter sin ordinasjon til katolsk prest, og han fikk lov til å bestige prekestolen hos Jakob Hjort på Onsøy og i Nes Kirke på Hedemark. Presten på sistnevnte sted, Herman Hanssøn Ring, var også katolsk i hu. Under et bondebryllup skal han ha dolket et bilde av Luther og ropt: «Hadde du bare holdt munn, du munk, så hadde mangen en prest ikke vært så brydd som nå.»

Kloster-Lasses fulle betydning vil man ikke forstå dersom man ser bort fra hans innsats på det internasjonale plan. Anledningen kom da Filip II av Spania begynte å intrigere for å skaffe seg baser i Norden for å knuse Nederlandenes frihetskamp. I Sveriges konge, den høykirkelige Johan III, som hadde en katolsk dronning, håpet de katolske stormakter å få en ypperlig brikke i spillet om herredømmet over Nord-Europa. Det det gjaldt var å vinne ham for Den katolske kirke. Lyktes dette ikke, måtte man hindre ham fra å slutte seg til Villem av Oranjen. Denne dobbelte oppgave ble overlatt Kloster-Lasse etter pave Gregor XIII's personlige ordre.

De instruksjer han fikk seg tilsendt fra Rom ga ham relativt frie hender til å gjøre bruk av sin oppfinnsomhet og sitt personlige initiativ så lenge han aldri tapte det egentlige mål av synet. Denne blanko-fullmakt benyttet

(Forts. n. side)

NO i 602, blef Deg Mag. Christopher
Hort Sogneprest paa Tolen, naar Her
den, blef Iaa Glos prest paa Jagers huse
Siden jordrethuen oc Dede in Derry
16 der Deg var 25 Jar og a mel

Kristoffer Hjort – elev av tyske jesuitter og luthersk sogneprest på Tolen. To av hans brødre var munker, en tredje ble sammen med Kristoffer avsatt og landsforvist som «krypto-katolikker».

Kloster-Lasse seg av straks han slo seg ned i den svenske hovedstad i april 1576. Egentlig var det meningen at han skulle gjøre tjeneste som hoffkapellan hos dronning Katerina Jagellonica. Da dette ville medføre at han straks avslørte seg som katolsk prest, foretrakk han å oppholde seg hemmelig i Stockholm inntil han hadde vunnet kongen for seg. Dette lyktes virkelig til tross for at Johan III til å begynne med mistenkte ham for å være dansk spion. Kloster-Lasse utga seg for å være svensk teolog fra grensetraktene, en lærd som hadde skaffet seg grundig utdannelse ved årelange studier i utlandet. Med kongens hjelp slo han hurtig under seg praktisk talt hele det høyere undervisningsvesen i Sverige. En teologisk høyskole ble opprettet for å likvidere Det teologiske fakultet i Uppsala, og her fikk han under sin innflytelse en relativt stor prosent av det svenske presteskap som på kongelig ordre måtte innfinne seg i hovedstaden for teologiske repetisjonsøvelser. Likeens ble latinskolen i Stockholm innlemmet i Kloster-Lasses embetsområde.

Begge disse institusjoner ble brukt som hemmelige hvervesentraler for den katolske propaganda i Sverige, og forsåvidt også i hele Norden idet endel studenter fra Finnland og Norge innfant seg i Stockholm de også — blant dem Kloster-Lasses nevø Henrik Lossius, som ble ham til stor hjelp under en fryktelig pestepidemi. Etter en tid ble de beste emner sendt til jesuittiske undervisningsanstalter for å utdannes slik at de enten kunne tre inn i statstjenesten i sine respektive hjemland eller bli katolske misjonærer.

DRAKAMP OM SVENSK-KONGEN

Kloster-Lasses arbeid med å omvende Johan III til katolisismen ble ikke så vellykket som hans undervisningsvirksomhet. Tross adskillig strev kom han aldri lenger enn til å føre kongen til terskelen til katolisismen. Kongen ville ikke gå over til den katolske tro medmindre han fikk pavelig godkjennelse for å opprettholde et skinn av protestantisme, inntil han så seg politisk sterk nok til å kaste masken. Kloster-Lasse kunne ikke garantere noe slikt, og det ble følgelig ikke ham som fikk kongen til å ta det avgjørende skritt. Det ble derimot forundt en spesiell utsending fra den romerske kurie, en fremragende jesuitt ved navn Antonio Possevino. Men så hadde denne også ganske andre fullmakter fra Rom. Likevel fikk Possevino aldri Johan III til å slutte seg åpent til den katolske tro. Hans omvendelse skjedde i hemmelighet, og bare få fikk vite om den, selvom mange i Sverige mistenkte kongen for å ha gått så langt.

Kampen om kongens sjel ble en stormfull tid for Kloster-Lasse. Drevet av den fortvilte situasjon i Nederlandene, sett fra katolsk synspunkt, kunne Possevino ikke avfinne seg med den svenske konges forsiktede holdning. Nå ble det maktpåliggende for de katolske stormakter at Johan III trådte åpent frem som katolikk og bidro sitt til å knuse Villem av Oranjen. For å drive kongen til handling ga Possevino Kloster-Lasse og hans ordensbrødre ordre om offentlig å avsløre seg som katolske prester. At de var jesuitter, turde han ikke la dem røpe. I praksis ble det Kloster-Lasse som måtte ta hovedstyrtet, da han var den eneste av jesuittene som kunne svensk.

Da avsløringen fant sted vakte den det største røre. En rekke unge og gamle sluttet seg om jesuittene, og nyheten om den religiøse begeistring i Stockholm nådde endog frem til Kloster-Lasses trosbrødre i Tønsberg.

Gleden blant katolikkene i Stockholm ble ikke av lang

varighet. Straks det lutherske presteskap og den protestantiske del av befolkningen var kommet seg over overraskelsen, og så at kongen intet gjorde for å skride inn mot det som var skjedd, tok de saken i egen hånd. To ganger — i februar og mai 1580 — stormet de klosterbygningene på Gråmunkeholmen. Siste gang lyktes det massen å stikke ild på kollegie-komplekset og drive innvånerne ut. Med nød og neppe berget Kloster-Lasse og hans medarbeidere seg ut av bygningene. Kongen reagerte skarpt mot uromakerne, men lot seg ikke tvinge til å ta åpent parti for pavedømmet og de katolske stormakter, slik Possevino hadde ventet. Kloster-Lasse ble utvist fra landet, og hele hans verk sank i grus.

Dette satte imidlertid ikke en strek over hans virke i Norden. Da Sigismund III av Polen arvet sin fars rike, ble Kloster-Lasse mobilisert. Han kom aldri mer til selv å sette foten på svensk jord. Men en levning fra hans virke finnes i form av et skarpsindig skrift som var ment å slå benene under Den svenske kirkes læresystem slik dette var blitt utformet under Uppsalamøtet i 1593.

DANMARK—NORGE

Av større interesse i vår sammenheng er den rolle Kloster-Lasse kom til å spille i kuriens planer for å gjenvinne Danmark og Norge for Den katolske kirke. I 1599 ble en ny kardinal-kongregasjon opprettet i Rom av daværende pave Clemens VIII. Et av medlemmene var ingen

P. Antonius Possevinus S. I. Italus, perpetuus Missionibus ad Fidei propagationem, et Apostolicis in Sveciam, Moschoviam, aliasq; Regionibus Legationibus, p[ro]f[ess]o[r]is, Obijt Ferrariae 26 Feb. 1611. Aet. 78.

Antonio Possevino mottar pавens fullmakter til sin misjon i de nordiske land.

ringere enn Kloster-Lasses gamle kjenning i Leuven, Roberto Bellarmino. I et brev til Kloster-Lasse fra år 1600 ba kardinalen ham uttale seg om mulighetene for en katolsk aksjon i Danmark og Norge.

I sitt svar foreslo sistnevnte å bygge ut den katolske undergrunnsbevegelse i begge land, og ved en omfattende spredning av propagandalitteratur vinne nye tilhengere for den katolske tro. Som medarbeidere skulle man bruke de fastboende hemmelige katolikker eller skikkede studenter fra jesuitterkollegiene, folk man i Roma hadde lister over. Selv ville Kloster-Lasse bidra med et grunnriss av den katolske tro og la dette trykke på latin og dansk, så det hadde sjanse til å nå langt ut til alle lag av befolkningen.

Det andre moment i forslaget gikk ut på å bevege kongen av Polen og erkehertug Albert av Nederlandene til på vegne av keiseren samt alle katolske konger og fyrster i Europa å utstede det han kalte «en invitasjon» til myndighetene i Danmark—Norge, med anmodning om å vende tilbake til Den katolske kirke. For å øke presset skulle innbydelsen ledsages av en trussel om bruk av våpenmakt dersom oppfordringen ikke ble etterkommet.

Den første del av denne plan vant gehør i Rom. Etter flere års forsinkelser, på grunn av trykningsvanskeligheter og lignende, dro Kloster-Lasse i 1606 med et spesielt anbefalingsbrev fra keiseren, fra Sigismund III av Polen, og fra Filip III av Spania. I Helsingør, underveis til Norge, formodentlig til Tønsberg, ble han pågrepet og ført til København, hvor han etter flere forhør ble utvist fra landet under trussel om dødsstraff dersom han i fremtiden viste seg i Danmark eller Norge.

Den andre del av planen, forslaget om en væpnet aksjon, ble også tatt under alvorlig overveielse i Rom. Men naturlig nok ble den praktiske utarbeidelsen av detaljene overlatt til andre. Ved en forsnakkelse kom planen ditmarskeren Jonas Henriksson for øret, og han var ikke sen om å slå alarm.

Fra det mer eller mindre løse forslag som Kloster-Lasse hadde fremmet overfor kirkeledelsen i Roma var spørsmålet om et krigstog mot den dansk-norske konge vokst til å bli en gigantisk plan. Ifølge Jonas Henriksson skulle de katolske stormakter foreta en knipetangsmanøver mot Danmark. 16 000 ryttere og 15 000 fotfolk skulle rykke opp gjennom Holstein og Schleswig, besette Jylland og sette seg fast på Nord-Sjælland for der å møte en flåteskadre på 40 orlogsfartøyer som skulle seile oppover Øresund fullastet med leietropper. Disse styrker skulle så kastes inn i den avgjørende kamp om Kronborg, nøkkelen til det danske rike. Derpå ville arbeidet med å gjenreise Den katolske kirke ta til, først i Danmark, siden i Norge.

Hvor meget konkret det lå i denne plan på det tidspunkt Kloster-Lasse våren 1606 dro til Danmark er uvisst. Men hans pågripelse like utenfor Kronborg festning fikk de danske myndigheter til å frykte det verste. Årsaken til at planen aldri ble satt i verk er ikke klarlagt. Men formodentlig har Kalmarkrigen 1611 og tredveårskrigenes utbrudd i 1618 bidratt til at den ble henlagt.

SLUTTEN

Av naturlige grunner kom Kloster-Lasse de siste år av sitt liv ikke til å spille noen særlig rolle hverken på det politiske eller det kirkelige plan. I løpet av de 60 år han direkte eller indirekte ledet forsøket på å gjenopprette Den katolske kirke i Norden satte han merker etter seg. Da han døde i Vilna 5. mai 1622 var det en omtumlet tilværelse som fant sin avslutning.

De svenskene i 1601 tok Reval, ble fire polske jesuitter grepet i byen, sendt til Gripsholm og fengslet der, under forhold som hurtig tok livet av dem.

I en moderne tid er det lett å felle en skarp dom over Kloster-Lasses liv. Mange vil reagere sterkt mot hans metoder, andre vil ta avstand fra hans forslag om å gjøre bruk av våpenmakt. Men det vi aldri kan komme fra er at folk på 1500- og 1600-tallet tenkte og handlet slik, det være seg på katolsk side eller på protestantisk. Trofastheten mot den overbevisning han sluttet seg til kan man vanskelig la være å beundre. Det samme kan sies om hans uredde holdning selv i de mest farefulle situasjoner, og om hans iver for den sak som lå ham på hjertet. Å være nordmann var noe han aldri skammet seg over. Det ser man av hans klossete forsøk på å skrive et slags norsk, etter mange års utlendighet, i et av de aller siste verker han etterlot seg. Dette bærer vitnesbyrd om en fedrelandskjærighet som stakk dypere enn man kunne vente, av en mann som så helt og avgjort hadde mot til å fastholde og ta konsekvensene av en overbevisning så helt på tvers av det offisielt anerkjente her hjemme.

*

Bildematerialet til denne artikkel er hentet fra Helmut Holzapfel: «Ansgars gamle kirke, 1500—1800, i billeder og tekst.» (Pauluskredsen, København 1963.)

Kong Johan III av Sverige. I hans regjeringstid som i hans eget sinn fant det avgjørende tvetak mellom den gamle og den nye kirke i Sverige sted. De lærde strides om hvorvidt han faktisk konverterte hemmelig til Rom. Spillet omkring svenskekongens tro, der politikk og sakramenter inngår en uhyggelig blanding, er et mørkt kapittel kirkehistorie.

JOHANNES III
«Baconum, Gethorum, Punicorumque»

DEI ANANG (GHANA):

BARNEVISE

Lille svarting, lille svarting,
kjære lille unge,
hvem har skapt deg,
hvem har kront deg med et hår
så lokket og så kruset?

Det var deg, det var deg
du lille mørke unge
som Herren skapte først.
Og Han frydet seg
over dine perlehvite tenner.

Senere fikk Skaperen
av jord og alle himler
lyst til å etterlikne
ditt mørke hår, dine melkehvite
tenner og de tykke lepper.

Han forsøkte, men før han fikk fullført
sin vanskelige jobb,
ble vannfargen for svak
og blek og utspedd
til å gjøre nye svartinger.

Han skapte andre søte barn
men ingen svarting.
Små røde og små gule
skapte Han, og sist
da fargen var nesten som vann
kom det enda en til.
Det var den hvite mann.

Lille svarting, lille svarting
kjære lille unge.
Jeg vet hvem som skapte deg
og satte på ditt hode
en krone av fint kruset hår.

(Fra «Afrikansk lyrikk».
En antologi ved Yngvar Ustvedt.
Den norske Bokklubben.)

BLIKK på TIDEN

FINSK FORNUFT

■ Vi har tidligere så vidt (i «St. Olav» nr. 9 i år) streift den finske «blasfemi-saken», hvor domstolene av en arrig forfatter, som insisterer på sin frihet til gudsbespottelse, kan se seg tvunget til å anvende en foreldet og urimelig drastisk lov, og gi ham opp til fire års tukthus. En pressemelding fra Helsingfors nylig røber, at den unge republikken har en klok og demokratisk tenkende justisminister, som vet å ta midt på treet. I høst legger han frem for riksdagen et lovforslag, som opphever begrepet «gudsbespottelse» i det finske lovverket, men som til gjengjeld fastslår, at «den som offentlig håner tros-samfunn Finland har gitt frihet, eller håner deres religiøse seremonier på en måte som er egnet til å krenke religiøse følelser, dømmes for brudd på religionsfriheten, til bøter eller fengsel i opp til seks måneder».

Lovforslaget kommer ganske hårfint opp til den humanistiske begrunnelse for slike regler som vi i vår kommentar syntes et moderne demokrati burde kunne prestere. Dette er nemlig veien: Fra den konfesjonelle stats utlevde religionsprivilegium til det «pluralistiske» ansvars-samfunns vern om borgernes rett til uforstyrret religionsutøvelse. Den førstnevnte føles i vår tid mer og mer som en ubegrunnet anmasselse. Den sistnevnte kan visst mønstre et solid og reflektert demokratisk flertall, som uttrykk for et rimelig hensyn, ganske særlig i kulturfolk med så mangeartede verdi-røtter i den kristne tradisjon som de vest-europeiske.

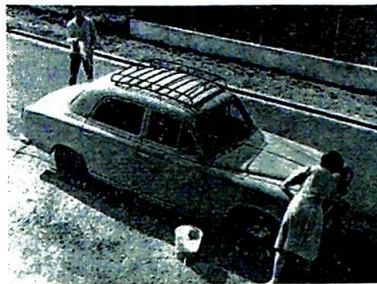
Vi synes at norske lovgivere og politikere — ikke minst kristne sådanne — skal spisse ører og følge oppmerksomt dette utslag av finsk fornuft. Vår egen norske «blasfemi-paragraf» står ved makt, selv om den sover. Den ble endog skjerpet, da Arnulf Øverland — som riktignok ble frifunnet — utfordret den i 30-årene. Den bør ikke — om noen igjen vekker den — bli en «skanse» for kristen kulturpolitikk. Der finnes en klokere og mer realistisk løsning — der både troen og rettferdigheten blir tilgodesett, ut fra en mer virkelighetsnær rettsfølelse.

«DET LILLA LIVET»

■ Ett av de brennstoffer som mest effektivt holder den nordiske kultur-radikalismen gående, er den spissborgerliggjorte kristendom. Det kristne «opprør» lar vente på seg. Med dette inntrykk som bakgrunn, er det interessant å ta for seg en vel-skrevet kronikk av dr. philos. Yngvar Ustvedt («Dagbladet» 5. juni), der han presenterer tankene til en tydeligvis rebelsk og skarpsynt ung svensk kulturkritiker, Jan Myrdal. Sistnevnte har meget å slekte på, hans foreldre er de verdenskjente samfunnsforskerne Gunnar og Alva Myrdal. Som Ustvedt sammenfatter dem, er den unge Myrdals ideer om det moderne velferdssamfunnets krise blant annet som følger:

«Han mener at bak det meste av det vi alminnelige mennesker mener og tror og sier, ligger noe politisk — en holdning, et standpunkt — selv om vi ikke er oss det bevisst, selv om vi blir gjort bevisstløse om det, som han sier: ordet politikk er jo i daglig språkbruk i Sverige som andre steder redusert til å være et spørsmål om valgordning og parlamentarismens teknikk. For Jan Myrdal betyr ordet politikk noe svært meget mer. Selv den svenske tilfredsheten, den trygge tilpassethet til overflod og levestandard rommer i hans øyne til sjunde og sist noe politisk. Det er en lang historie å forklare det, men for å gjøre den kort kan man ta utgangspunkt i Myrdals oppfatning av hva ungdomsproblemer er for noe. De ungdomsproblemer som det tales og skrives om nedad stolper og oppad vegger, er nemlig etter hans syn uvesentlige og ufarlige i forhold til dem de

middelaldrende grupper representerer. For de problemene ligger mest på det ubevisste plan. De voksne er ikke voksne, men «presenile», og de ser ikke at de utøver et uavlatelig trykk over de unge, et trykk mot å få dem inn i et afferdsmønster som de instinktivt må gjøre opprør mot. De ser ikke lenger at samfunnet har gjort begreper som «tilpasning», «trygghet», «likevekt» til de sentrale livsverdier og faktisk tvinger de unge til å legge av seg sin levende, urolige ungdom lenge før de er 30 år. Idealene slik de trommes inn gjennom presse og TV, er ifølge Myrdal alle de spissborgerlige ting, det «lilla livet» — familien, huset, båten og bilen. De store spørsmål, de brennende og avgjørende problemer, skyves til side og fortrenses. Ja, hvem gidder i det lange løp å snakke om livsanskuelses-spørsmål, om de problemer de nye kjernefysiske våpnene reiser eller om de vansker jordens sultende befolkning står overfor? Nei, da er de såkalte fritidsproblemer noe ganske annerledes interessant. Selv forfatterne mener jo det, sier Myrdal som for øvrig ikke på noen måte føler seg solidarisk med skribentene i deres kamp for å bli akseptert, tilpasset og godt avlønnet.

Velferdsstatens
altertjeneste.

— Jeg skammer meg over å tilhøre en kultur som er uten levende ideer, en kultur der alt er blitt redusert til noe materielt, der glede er identisk med å «eie» noe, der skjønnhet er det samme som «fortjeneste», der lykke er ensbetydende med en småfornuftig tilpasningsdyktighet, skriver han. Og videre: jeg skammer meg på vegne av de skribenter og forfattere som engang har vært brennende opptatt av de sosiale og politiske spørsmål, men som i dag sitter sløve og selvtilfredse i akademiske lenestoler og trykker kongen i hånden.»

Hva hverken Myrdal eller Ustvedt nevner, det er at en våken kristen kritikk av den samme samfunnstype, så vidt vi kan se, vil måtte følge temmelig nøyaktig de samme linjer. Også Evangeliet, når det leves og forstås, er et opplegg til den selvsamme «lede». Og flere penner og stemmer på den kristne fløy av åndslivet burde både registrere og uttrykke den.

UTVEYDING

■ Protesten mot reduksjonen av kristendomsundervisningen i norske skoler — forutsatt at en slik reduksjon faktisk truer — er vokst til en omfattende folkeaksjon. Dette til tross for at ikke så få kristne her i landet er noe vilrådige både når det gjelder dens oppportunitet og dens berettigelse. Mange føler vel også, at det ikke først og fremst er *kvantitativt* (antall timer), men *kvalitativt* (undervisningens gehalt) at der kan være grunn til å føle bekymring.

Uansett hva man mener, er det i hvert fall naturlig å registrere med interesse og tilfredshet en klar og utvetydig erklæring fra regjeringspartiets landsmøte forleden. Den lyder:

«I pakt med grunnlovens bestemmelse om statens religion, er den konfesjonelle undervisning i kristendomskunnskap fastlagt i vårt lovverk om skolene.

Det norske Arbeiderparti mener at undervisningen i kristendomskunnskap skal gå inn i undervisningsplanene for den 9-årige skole. I samsvar med grunnlovens bestemmelse om religionsfrihet, må en også vise respekt for trosretninger som skiller seg fra statskirken.

Ved overgangen til 9-årig skole skal ingen kommune pålegges å redusere antallet av timer i kristendomskunnskap, eller andre fag, hvor kommunene i sin 7-årige skole har praktisert høyere timetall enn minimumskravene. Men det må samtidig sørges for at minimumskrav for de øvrige fag opprettholdes.»

Så kan man alltid diskutere hvorvidt erklæringen er et resultat av den pågående aksjon, eller om den beviser aksjonens

overflødighet. Valgutsiktene har sikkert også hjulpet på formuleringen. Men som den nå står der, er den både klar, kategorisk og bindende. For kristenfolket bør den, mer enn en «seier», føles som en utfordrende forpliktelse — til å gjenreise faget pedagogisk og kristelig innenfor een høyst brukbar, ja generøs ramme.

A/S SKANDALE

■ Vi har tidligere streift den nye, og ikke særlig vellyktende best-seller-teknikk på det europeiske teatermarked: Vilkårlig fantasi-brodering over faktiske, navngitte, samtidige personer. Hochhuths «Pius XII» var den første av disse hensynsløse og slagkraftige karikaturer. Senere er den amerikanske kjernefysikeren Robert Oppenheimer blitt utsatt for en tilsvarende brodering på scenen — uten egentlig mulighet for å forsvare seg mot det forvrengte bilde av ham selv og hans skjebne som fikse teaterskreddere nå hamrer inn i verdensopinionen, med sensasjonens virkning.

Et nytt eksempel er så avgjort usmakelig som man kunne vente, når først «genren» viser seg vellykket. Til høsten debuterer en tysk dramatiker, Wolfgang Graetz, med et drama hvor han — ifølge en melding i «Verdens Gang» (31. mai) — «behandler 20. juli-attentatet mot Hitler, og kritiserer de opprørske offiserer ut fra et anti-nazistisk synspunkt». Avisen kan videre fortelle at «selve subjettet er tabu-emne i dagens Tyskland». Galt: Det har tvert om vært drøftet på kryss og tvers — også kritisk — av den eneste instans som legitimt kan beskjefte seg med det: Den resonnerende *fag*-litteratur, fra historikere, politikere og andre. Videre heter det at

«Premiøren på Münchener Kammerspiele vil utvilsomt bli fulgt av heftige debatter. Graetz har brukt samme «teknikk» som forfatteren av «Der Stellvertreter», idet han dikter om navngitte personer fra «virkeligheten», anklager og tumler fritt med dem. I dette tilfelle heter hovedpersonene Ludwig Beck og grev Stauffenberg.»

Dette dufter jo skrik og skrål og DM — mange gylne DM! — lang vei. Til gjengjeld er det temmelig ufordøelig for dem som husker oberst Stauffenbergs endelikt foran en eksekusjonspelotang og generalmajor Becks påtvungne selvmord, samtidig med at deres familier, inntil de fjerne ledd og mindreårige, ble utryddet av den rasende tyrannen. Rett og frihet kjenner knapt ensomere martyrer.

At noen orker å føre underholdningsindustrien med netthendte fantasiprodukter over graver som disse! At man godtar den geskjeftige befamlingen av slike skjebner...

Frater Candidus.

RELIGION OG LITTERATUR

«Litterær kritikk bør suppleres ved en kritikk ut fra et bestemt etisk eller teologisk standpunkt. I den utstrekning det i en tidsalder hersker enighet om etiske og teologiske spørsmål, kan den litterære kritikk i tilsvarende grad være enerådende. I tider som vår egen, da det ikke finnes noen slik enighet, er det så meget mer nødvendig for kristne lesere å underkaste de bøker de leser, og det gjelder særlig de skjønnlitterære, en grundig prøvelse, etter klare etiske og teologiske kriterier. Litteraturens «storhet» kan ikke bestemmes bare ved hjelp av litterære kriterier, og allikevel må vi huske, at om en bok er litteratur eller ikke, det kan utelukkende bestemmes ut fra litterære kriterier.»

(T. S. Eliot.)

«ST. OLAV»S REDAKSJON

Redaktør Rieber-Mohn oppholder seg utenlands inntil utgangen av juli. Henvendelser til bladets redaksjon bes sendt redaktør Åge Rønning, Akersveien 5, Oslo 1.

LITTERATUR

En givende
serie

Augustin. Med indledning, oversættelse og noter af Jørgen Pedersen.

Thomas Aquinas. Med indledning, oversættelse og noter af H. Roos.

Begge i serien «De store tænkere» (Berlingske Filosofi Bibliotek); begge på Berlingske Forlag, København, 1965. 240 s. hver.

Disse to tvillingbøger om den vesterlandske kristenhets kanskje to største teologer, gir en kjærkommen anledning til

å presentere en dansk filosofisk bokserie som fortjener oppmerksomhet. Den heter «De store tænkere» og kommer til å omfatte «udvalg af skælsettende værker af de store filosoffer hvis ideer har været med til at forme os selv og den verden vi lever i». En første serie, som forlaget regner med å avslutte til våren neste år, strekker seg fra Platon, Aristoteles og Zenon over Augustin og Thomas til Descartes, Spinoza, Locke, Hume og Kant.

Av nærliggende grunner fremhever vi her særlig de to teologiske tenkere innenfor serien.

Helt avgjørende i slike verker, hvor innledningen inntar en beskjeden plass i forhold til tekstene, er selve utvalget av tekster. Her har redaksjonen åpenbart stilt høye krav: de avsnitt som kommer med, er få, for dermed å kunne bli tilstrekkelig omfangsrike, dessuten må de høre med til de virkelig betydningsfulle i vedkommende tenkers produksjon, og dermed er de ikke alltid de lettest tilgjengelige. Dette merker vi både når det gjelder Augustin og når det gjelder Thomas.

Av Augustin får vi en del kapitler av *Confessiones* (Bekjennelser), men ikke bare de mest siterte, også de vanskeligere tilgjengelige, som ikke pleier å være med i utvalgene, men som ikke desto mindre er meget karakteristiske for Augustin. Vi får utdrag av en bok rettet mot Manikeerne, om et så vanskelig problem som den frie vilje. Vi får et helt, lite kjent verk med titelen «Den katolske kirkes leveregler» og til slutt en del avsnitt av verket «Om Treenigheten». Både innledningen, oversættelsen og notene synes meg å være av høy kvalitet.

Ennu mer oppsiktsvekkende er den bok pater *H. Roos* s.j. gir oss om Thomas. For her står vi overfor et helt banebrytende arbeid. De tekster som blir valgt, oversatt og kommentert, hører til de vanskeligste i Thomas' produksjon, fordi de også er de mest sentrale. Den mann som gir oss en del av *De ente et essentia* (Om væren og vesen) eller den første *Quaestio de Veritate* (Om sannheten) i en ledig dansk oversættelse, fortjener både beundring og takk. Dermed er det ikke sagt at tekstene på dansk blir lette å oppfatte, det er heller ikke å vente, for de er vanskelige i seg selv og vil bare interessere spesialister. Men eksperimentet overbeviser om at en oversættelse lar seg gjennomføre. Anledning til kritikk finnes der naturligvis, men å ha våget å gjennomføre det som her foreligger, er noe av en bedrift.

A. Raulin.

over til.

- det tennes ikke maken !

FYNDORD OM BØNNEN

St. Augustin:

«De fleste mennesker søker efter et hellig sted, der de kan opnå at deres bønner blir oppfylt. Bare det snarere var inn i seg selv det søkte — så de kunne bli rommelige boliger for Herren og slik bli bønnhørt i sitt indre... Vi skal be Gud om de ting som Han selv ønsker av oss.

En av orkenfedrene:

«Så lenge gryten står over ilden, kan hverken fluer eller kryp komme den nær. Men når den er kald, setter de seg på den. På samme vis med den troende: Så lenge han holder fast ved bonnen, er det umulig for fienden å slå ham ned.»

Pater Bourgoing:

Til samtalen med våre medmennesker har naturen utstyrt oss med to ører og bare én tunge. Det er for å vise oss at vi skal lytte minst like meget som vi taler. Hvor meget mer gjelder ikke dette samtalen med Gud...

ST. GUDMUNDS LEGAT

Ansøking om å komme i betraktning ved utdelingen av St. Gudmunds legat til fordel for katolske barn i katolske skoler, besendt innen 1. juli d.å. til

Prioren for Dominikanerne,
Neuberggaten 15, Oslo 3.

KONCILDEKRETET

OM

SAMFUNNETS MEDDELELSESMIDLER

dansk utgave nettopp utkommet.

Pris kr. 4.—.

ST. OLAV BOKHANDEL, Akersv. 5, Oslo 1 - Tlf. 42 31 70

NYHETER FRA VATIKANET OG VERDEN

LEGMANNSSSEKRETARIAT? ● VERNEHELGEN FOR EUROPA ● KATOLSKE
TV-KLUBBER ● KIRKEN OG WHO

* Pressemeldinger i England hevder at pave Paul om kort tid vil gi meddelelse om at det er opprettet et nytt Legmannssekretariat i Vatikanet. Sekretariatet skal eventuelt koordinere bl. a. aktivitet i de sekularinstituttene som nå hører inn under en av de eldre kongregasjoner.

* Jesuittene har satt i gang en større kampanje i New York-området mot rasediskriminering. Første ledd i kampanjen har gått ut på å skaffe unge farvede og gutter fra Puerto Rico muligheter til å fortsette sin utdanning og det ble gitt kurser allerede i fjor sommer, i løpet av en seks ukers ferietid. Oppmuntret av resultatene fortsetter disse kursene i sommer i større målestokk og lærerkreftene fra noen av jesuittenes høyskoler forsøker også å engasjere foreldrene og å få dem til å samarbeide. Hittil har 900 unge gjennomgått disse kursene.

* Bare 14 av Ungarns 20 biskoper har i øyeblikket alminnelig bevegelsesfrihet. Informerte kretser hevder at katolske forsøk på å få en bedring i forholdet har slått feil.

* St. Benedikt av Nurcia er av Paven blitt erklært for Vernehelgen for Europa. (Dekret av 24. oktober 1964: Pacis Nuntius.)

Det er i den anledning blitt utarbeidet en ny messe som kan feires årlig i alle Europas kirker som votivmesse av 2. klasse den 11. juli. Der-

som 11 juli faller på en søndag, kan der kun leses to slike votivmesser på den dag i samme kirke. St. Benedikts fest den 21. mars forblir uforandret både hva rang og messtekst angår, meddeles fra Rituskongregasjonen.

Bispedømmet vil sende den nye messtekst til sognene så snart den foreligger.

* «Tidsskrift for teologi og kirke» har anmeldt den norske oversettelsen av Konsilkonstitusjonen om liturgien. Anmelderen anbefaler skriftet varmt til nærmere studium.

* Katolsk Radio- og Fjernsynsforbund har lansert et nytt eksperiment i Danmark. På et møte i Radiohuset allerede i fjor høst med sognenes representanter i radio- og fjernsynsklubben i København, ble det fremsatt en idé om å starte såkalte Tele-klubber, inspirert av lignende forsøk i Frankrike. Idéen går ut på at en gruppe mennesker ser ett eller flere TV-programmer og deretter diskuterer programmets form og innhold. Diskusjonen blir tatt opp på en båndopptager og båndet sendes etterpå til den TV-produsent som var ansvarlig for programmet. Produsentens kommentar kjøres på bånd neste gang gruppen møtes.

Tiltaket er et forsøk på å leve opp til de tanker som er kommet frem i konsildekretet om de moderne meddelelsesmidler. I Katolsk Ugeblad understrekes det at man neppe kan overvurdere betydningen av at TV-medarbeiderne kommer i direkte kontakt med seerne.

— I betraktning av den enorme innflytelse som TV har på opinionsdannelsen i det moderne samfunn, også i moralske og religiøse spørsmål, er det ikke uten betydning at vi som katolikker lar vår røst høres, sier Radio- og Fjernsynsforbundets formann, Frans Larsen.

* Vatikanet har besluttet å støtte Verdens Helseorganisasjon i arbeidet med å gi råd om familieplanlegning til enhver nasjon tilsluttet WHO som ønsker slik hjelp, melder Catholic Herald. Vatikanets observatør i Geneve har også bifalt en WHO-rapport om befolkningseksplosjonen, familieplanlegning og visse legevitenskapelige metoder.

Det er et viktig ledd i Helseorganisasjonens politikk ikke å gå inn for eller godkjenne noen bestemt form for kontroll med befolkningsutviklingen. Rapporten betyr derfor bare at organisasjonen legger frem et saklig materiale for sine medlemmer. Men i Geneve regnes det som et viktig skritt at man på katolsk hold ikke satte seg imot selve fremleggelsen av materialet.

* Familiegrupper er den nyeste form for apostolat i Kirken. I Nord- og Syd-Amerika, på Kontinentet og nå etter hvert i Storbritannia organiseres fortvekk små familiegrupper som møtes hver 14. dag privat for å studere den hellige skrift og drøfte dagens sosiale problemer. Bare i Storbritannia finnes 5000 medlemmer av slike grupper.

* En uformell samtale mellom 20 representanter for den katolske kirke og for Kirkenes Verdensråd er blitt holdt i Sveits. Man drøftet aktuelle teologiske og praktiske spørsmål i forbindelse med kirkenes misjonsarbeide.

(Forts. n. side)

Reis til

Tuddal

Høyfjellshotell

* Et katolsk-evangelisk prosjekt med et hjem for spedalske i Kerala, India, er startet i Østerrike. Det er den katolske kvinneorganisasjonen Caritas i Wien og kvinneorganisasjonene i den østerrikske evangeliske kirken. De har opprettet en felles postgirokonto i Wien til innsamlingen for å skaffe midler til lepra-stasjonen.

Det finnes 15 millioner spedalske i verden.

* Pater Pedro Arrupe ble valgt til jesuitterordenens general. Akkurat som Ignatus av Loyola er han basker og født i Bilbao i 1907. Hans far var med på å starte den første katolske avisen i Spania og selv begynte han medisinske studier før han sluttet seg til ordenen. Under kirkekampen i 1931 forlot han Spania for å avslutte sine teologiske og filosofiske studier i Belgia, Holland og USA og i 1938 ble han sendt til Japan. Han opplevet direkte som novicemester det øyeblikk da den første atombomben ble sluppet over Hiroshima.

Før dette valget har pater Arrupe vært leder av den nye japanske ordensprovin- sen. Han anses som en stor begavelse på mange felter, bl. a. i det praktiske arbeidet, i sjelesorgen osv. Han har oversatt flere katolske klassikere til japansk, og snakker dessuten 12 andre språk.

* En verdenskongress for den katolske presse har vært holdt i New York. Kongressens tema var «Sannheten og friheten». Vi skal forsøke å komme tilbake til kongressen senere i sommer.

* Den indiske regjeringen har inntatt en mer avvisende holdning når det gjelder ansøkninger om innreisettillatelse for utenlandske misjonærer.

* De japanske biskoper har besluttet seg for å oppta en japansk skikk i liturgien. Etter å ha lest evangeliet, skal ikke presten, som det ellers er vanlig, kysse evangelieboken, men løfte den høyt over hodet før han legger den ned igjen på alteret.

Å løfte en gjenstand høyt med begge hendene er i Japan et uttrykk for respekt

og takknemlighet for noe man har fått som gave.

* Society of St. Paul har fått innspilt i London en film om Messen og den nye liturgien. Filmen, Mensa Domini, var spilleklar i pinsen.

* Ifølge Moskva-patriarkatets bulletin er det ortodokse preste-seminar i Luzk i Ukraine nå blitt lukket. Bulletinen gir ingen grunn for denne utvikling. Russiske aviser har i de siste måneder ymtet om at seminaret led under «studentmangel», o gat bygningen skulle overgis til annet bruk. Bak disse korte meldinger skjuler seg trolig nok et eksempel på sovjet-myndighetenes «stille metode» i kampen mot kirken.

I de siste årene har seminarene vært nektet å oppta mer enn 30—40 studenter. De innmeldte studenter har da bak seg et langvarig og stadig sterkere påtrykk fra myndighetene og forskjellige partisentraler for ateistisk propaganda, som vil overtale dem til å trekke innmeldingen tilbake og oppgi teologi-studiet.

For seminarer som myndighetene har besluttet seg for å lukke, blir nye opp- tagelser simpelthen forbudt, og de som søker til seminaret blir nektet oppholds- tillatelse og rett til bolig. Ved slike metoder er i de siste par årene seminarene i Kiev, Stavropol, Saratov og Minsk, som alle ble åpnet etter krigen, igjen blitt lukket «av mangel på studenter». Luzk er det femte seminaret i denne rekke. Dermed ser den russiske ortodokse kirke bare tre seminarer tilbake, i Moskva (Sa-

gorsk), Leningrad og Odessa. I tillegg har den to akademier, ett i Sagorsk og ett i Leningrad.

* Trafikkulykkes antall i Frankrike har vist en farlig stigende tendens, og flere av de franske biskoper har formant de troende til mer ansvarlig kjøring. I et særlig budskap til sitt bispedømme nylig uttalte biskop Gaudel av Toulon at overlagte og klare brudd på trafikk- reglene, som brudd på fartsgrensene, ulovlige forbikjøringer og promillekjø- ring, var å betrakte som forgåelser som hører inn under skriftemålets selvran- sakelse og bot. Også andre biskoper har utstedt tilsvarende advarsler, efter en påske-weekend som kostet over hundre franskmenn livet ved trafikkulykker.

(Forts. n. side)

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Olavs kirke	}	Oslo
Bispegården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.		
St. Dominikus kirke		
Lunden Kloster	}	Arendal
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet	}	Bergen
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.		
St. Pauls Kirke	}	Hammer- fest
Vår Frue Kirke		
Marias Minde	}	Hønefoss
St. Franciskusøstre- nes Moderhus		
Øyenklinikken	}	Lillestrøm
St. Josephs Hosp., Drammen		
St. Torfinns Klinik, Hamar	}	Tromsø
St. Elisabeth Inst.		
St. Mikael's Kirke	}	Trondheim
St. Mikael's Prestegård		
St. Theresia Hosp.	}	Tønsberg
St. Franciskus Hosp.		
St. Magnus Kirke	}	
St. Magnus presteg.		
St. Elisabeth Hosp.	}	
Vår Frue Kirke		
Bispegården	}	
St. Olavs Kirke,		
Bispegården	}	
St. Olavs kirke		
St. Olavs Prestegård	}	
St. Olavs Klinik		

Ved bestilling av olje:

Oslo 68 34 60 - Service 68 34 69

FRANCISKUSHJELPEN, OSLO

Urtegt. 29 II, If. 68 08 68

Kontortid 12—13
mand., onsd., fred.

LEGMANNSRÅDET OSLO KATOLSKE BISPEDØMME

Kontortid hver onsdag kl. 18—20 i
Akersv. 5, 1. etg. Tlf. 41 04 41.

KATOLSK INFORMASJON

Studiebrev.

Skriv etter prospekt.
P.boks 3664 gl.b. Oslo 1.

OSLO KATOLSKE MENIGHETSPLEIE

Kontortid hver onsdag kl. 11—13.
Akersv. 5, Oslo.

Sommerferien blir enda bedre

hvis De betaler kontingenten forst!
1965 kr. 20.—, utl. kr. 24.—.

St. Olavs Ekspedisjon,
Akersv. 5, Oslo 1
Bankgiro 3965/163
Postgiro 153 21

* En gruppe på 30 prester og legfolk sitter fengslet i Valdice, Tsjekkoslovakia, i et karthusier-kloster som er forvandlet til fengsel — alle anklaget for forskjellig slags «religiøs virksomhet». Noen av dem har sittet der siden slutten av 1940-årene, andre er kommet til i 1961 og 1962. Man håper, at en ny begrenset avtale mellom de kommunistiske myndigheter og kirken inkluderer et amnesti for dem — i svert fall har Vatikanets forhandlere søkt å oppnå deres frigivelse. I forhandlingene søker myndighetene å gjøre gjeldende en avtale fra 1928, som ga dem en viss konsultativ rolle i forbindelse med utnevningen av biskoper. Vatikanet nekter å gå inn på en gjenopptagelse av disse rettigheter så lenge full religionsfrihet ikke er blitt gjeninnført i Tsjekkoslovakia. Der er ennå en lang vei å gå i så måte.

* Sveriges første fransiskaner siden Reformasjonen som ble presteviet i Alverna, Nederland, har nå sluttet seg til den nye fransiskanske misjon i Linköping i Sverige. Pater Agostino konverterte, efter å ha vært rammet av poliomyelitt under et besøk i Assisi. Ved pavelig dispens ble han ordinert sittende i sin rullestol.

ANSGAR-STEVENET

En pressemelding om Ansgar-stevnet i Hamburg, som er åpnet når dette leses, og som «St. Olav» vil bringe reportasjer fra i neste nr., forteller at arrangementet er innsiktet på 30 000 deltagere ved hovedmøtene, men at kapasiteten kan strekkes helt til 80 000.

En skuffelse: Kardinal *Bea*, som skulle vært en av hovedgjestene på stevnet, har måttet gi avbud.

En glede: En rekke protestantiske familier i Hamburg har erklært seg villig til å losjere privat, tilreisende deltagere i stevnet, og ønsker arrangementet alt godt.

For ungdommen har hamburgerne lagt opp et riktig festlig og allsidig program. Lørdag ettermiddag er der en spesiell ungdomssamling i Hamburgs Stadtpark, og søndag aften et innendørs arrangement, der 250 skandinaviske og 1200 hamburgske ungdommer samles til en internasjonal «danse-festival». Der blir både gamle, folke- og moderne danser, en ungdomskabaret og brogete underholdningsbidrag fra ulike deltagere.

LESERNE SKRIVER

Kirken og krigen

Herr redaktor.

I «Blikk på tiden», St. Olav nr. 10, kommer Frater Candidus inn på debatten om pasifismen og avfeier biskop *Johannes Smemos* standpunkt på en måte som forekommer meg noe lett-vint.

Frater Candidus slår, uten nærmere begrunnelse, fast at biskopen «har gitt klart og konsekvent uttrykk for et syn som vel svært mange vil synes er blitt definitivt uaktuelt — ja virkelighetsfjernt — gjennom atomkrigens mulighet», mens han tilføyer at andre kristne røster, dr. theol. *Thorleif Boman* og professor *Johan B. Hygen*, «har markert standpunkter som virker mer innsiktet på den virkelighet vi faktisk har å bakse med.»

Biskop Smemo reiste som kjent det moralske problem som møter enhver norsk soldat i alminnelighet og enhver kristen soldat i særdeleshet: spørsmålet om det kan stride mot det femte bud å delta i krig. Smemo løste problemet ved en distinksjon mellom individ og samfunn. Samfunnet er ikke uten videre bundet av det femte bud på samme måte som individet er det.

NORGES KATOLSKKE KVINNEFORBUNDS UTDANNELSESFOND

Søknad om å komme i betraktning ved utdelingen av fondets renter, ledsaget av attester fra søkerens sognprest, bes sendt innen 1. juli d.å. til
Dagny How,
Fougstadgt. 22,
Oslo 1.

<p>KJENTE FREDRIKSTAD- FIRMAER</p>	<p>Norske Fina ^{A/S} Bensin - Petroleum - Fyringsoljer - Smøreoljer FREDRIKSTAD TLF. 5 820 TØNSBERG > 12 371</p>	<p>C. HANSENS Trykkeri og Bokbinderi Tlf. 13 056 FREDRIKSTAD</p>
<p>KÅRE KRISTIANSEN Fiskeforretning Telefon 13 190</p>	<p>Byens spesialforretning Olsson TAPÉT OG GULVBELEGG Agentgt. 2 - Tlf. 17 080</p>	<p><i>Andr. Panne</i> Kontormaskiner - Kontorutstyr Storgt. 4 - Fredrikstad Tlf. 12 945</p>
	<p>EDVARSDEN & NORHEIM A/S Autorisert Installatør Radio og Elektrisk utstyr Tlf. 11 220 - Fredrikstad</p>	<p>ØSTFOLDMEIERIET Avd. Fredrikstad</p>
<p>O. Henriksens Sønner Aut. Rørleggere og Rørhandel Etabl. 1904 FREDRIKSTAD Sentralbord 15 840</p>		

Dersom dette syn skal avvises som logisk og kristelig uantagelig, melder behovet seg straks for en annen moralsk begrunnelse for det håndverk som norsk ungdom fremdeles læres opp til i Forsvaret, med et praktisk talt enstemmig Storting og folk i ryggen.

Frater Candidus mener øyensynlig at atomkrigens mulighet har gjort biskop Smemos syn uaktuelt og irrelevant. Men vi skal vel være klar over at om en kommende storkrig blir ført med atomvåpen, utelukker det ikke lokale aggresjoner og kamper med konvensjonelle våpen. Og uansett hva fremtiden måtte bringe: så lenge vi opprettholder et forsvar og mener at vi skal forsvare oss hvis vi blir angrepet (vi er dessuten medlemmer av en forsvarsallianse som forutsetter kollektivt ansvar og solidarisk innsats), så lenge spørres det etter en moralsk begrunnelse for å delta i dette forsvar med den risiko som dermed følger for å ta andre menneskers liv. Avviser vi biskop Smemos syn, hva stiller vi opp i stedet?

Jeg kan ikke se at Thorleif Boman eller Johan B. Hygen løser problemet, ettersom de — såvidt jeg forstår — ikke inntar noe konsekvent pasifistisk syn. Ja selv den erklærte pasifist i radio- og fjernsynsdebatten, redaktør *Martin Ski*, gikk god for hva nordmenn gjorde i 1940, da de satte seg til motverge mot nazismen og tok fiendens liv med våpen i hånd.

Frater Candidus' karakteristikk av biskop Smemos syn som «definitivt uaktuelt og virkelighetsfjernt» reiser et

motspørsmål: hva er da i vår situasjon aktuelt og virkelighetsnært? Mange lesere vil imøtese Frater Candidus' svar med største interesse.

Sven B. Riis.

*

Frater Candidus takker for anledningen til å presisere nærmere, og henviser til «St. Olav»s lederartikkel i dette nr.

Kommentar
med
bihensyn?

Tor Bjerkmann.

Kjære Frater Candidus.

1. I Deres kommentar til PAX og pasifismen i forrige nummer av St. Olav fant jeg i tur og orden følgende ordblomster:

Pasifisme med bi hensyn?

Økt aktivitet og propaganda.

Ganske hatsk holdning til kirke og kristendom.

Objektiv usaklighet.

Betydelig taktisk dumhet.

Den ampre og ensidige antikristeligheten.

Fredsarbeid med slagside?
Kristen- og kirkefiendtlig.
Konsekvent nedvurdering av den kristne moral.
Fredspropaganda.
Solid partiskhet.
Ensidighet.
Militant ateisme.
Nærsynt og kostbar feilvurdering.

Det var ikke dårlig på en halv side. Hvis en ville, kunne en si om dette at det i hvert fall ikke er mindre preget av hatsk holdning enn De hevder vi inntar til kirken. Men jeg foreslår at vi i stedet legger vekk slike ord, og konsentrerer oss om den interessante meningsforskjell som åpenbart er til stede.

2. De gjengir hovedpunktene i lærer Solems åpne brev til PAX, men sier intet om at vårt svar bl. a. inneholdt bevis for at Solems påstand om sensur var uriktig — noe som fikk redaktør Høye i Vårt Land til å beklage at han hadde godtatt Solems påstander. De vet godt at PAX alltid har stått åpent for kristne (og har trykt en rekke innlegg av kristne). For eksempel ba vi Dem for en tid siden delta i en dialog i PAX om befolkningsekspløsjonen og dens problemer, men De avslø, i iikhet med alle Deres kolleger.

3. De har ikke noe imot «en redelig pasifistisk overbevisning», sier De. Hva mener De nå med det? Ordbruken Deres (kfr. p. 1) tyder ikke på at De stiller Dem særlig velvillig til PAX, som er de norske pasifisters hovedtalerør. Er vi ikke redelige? Hva med de

BERGEN		
 00K-06 PAPIRHANDLEL AKSJESELSKAP Strangt. 4 - Telefon 15020 - Bergen	JACOB L. BERSTAD Kontorutstyr Bergen - Oslo	Johan H. BENTZON A/S En gros - Telefon 10106
WILLY BJARNOLL Malermester Tlf. 75 573	 MANUFAKTURVARER - SENGEUTSTYR	
 FORSIKRINGS- og TILFALDSKAPET VESTA STIFTET 1880 SAMMENSLUTTET MED ÆOLUS OG <i>Bergens Brand</i>	SIEMENS NORGE A/S Alt i elektrisk materiell, anlegg-, reparasjonsverksted	
 PROTECTOR A/S DEN ERFAARNE LEVERANDØR STEMPEL - SKILT - & ETIKETT-FABRIKK BERGEN	STEMPLER av enhver art SKILT for ethvert behov	MØHLENPRIS BAKERI S. Aakre Tlf. 11 616

pasifister som ikke er kristne, og som til og med er uenig såvel i kirkenes syn på krigen som i andre punkter i kristen etikk — har De ikke noe imot dem heller? Deres bekymring for hvordan det skal gå med den pasifistiske rekruttering om PAX turer frem som det gjør, er rørende. Jeg tillater meg å foreslå at De — som et første bidrag til økt rekruttering av pasifister fra katolsk side — underrettet Paven om at De er uenig med hans ord (cf. «The Guardian» 22/4 1965) om at han motsetter seg at kristne blir militærnekttere. Det ville bli hilst med glede fra pasifisthold, og det ville sikkert også gi Deres kritiske bemerkninger til norsk pasifisme større vekt.

Med hilsen
Tor Bjerkmann,
landsformann i
Folkereising Mot Krig.

*

Kjære Tor Bjerkmann.

«Av alle de mennesker jeg treffer verden over, er gjerne pasifistene de mest krigerske», sa den fredsøle Abbé

FRANCISKUS-SENTRUM, BERGEN

V. Torvgt. 9.
Tlf. 30 416.

Katolsk opplysnings-
og lesesentrum.

Åpent hverdager
kl. 10.30—14.30,
17—20.
Lørdag kl. 10—12.30

Pierre engang. Det er noe i det, og De bekrefter unektelig inntrykket en smule — med alle de omhyggelig plukkede terner på rosene i min prosa («Blikk på tiden» 22. mai) gir De inntrykk av at jeg er en fiende — endog «hatsk» sådan — av pasifismen. Det er jeg ikke. Og hvor er det, i dette kunstige konsentrat, blitt av min vel overveiede og meget vesentlige kondisjonalis? Forlagssjefen Bjerkmann leser forhåpentlig sine manuskripter med en større og roligere sans for nyanser...

Vår meningsforskjell er visst — som De antyder — «interessant». Til gjengjeld dreier den seg jo ikke primært om slikt som lærer Solems besværing, om hvilke jeg da vitterlig skrev at «de ble energisk tilbakevist som usaklige». Poenget i vår uenighet er noe langt mer varig og problematisk. Som formann i Folkereising mot krig kan De vel vanskelig ha unngått både å overveie og drøfte det poenget — husker jeg ikke feil, har det også vært gjenstand for en ganske selvransakende artikkel i tidskriftet «Pax». Kort uttrykt: Noen vurderer fredsarbeidet som en prinsipielt sett «tverr-politisk» sak. For andre er fredsarbeidet bare et ledd i en hel samfunnskritisk innstilling av en ganske bestemt politisk observans — en innstilling som fører langt ut over det vanlige fredsarbeide, og kan påtvinge det en bestemt slagside i folks øyne.

Jeg tror fremdeles at fredsvenner i Norge, hvorav adskillige turde stå som medlemmer av FMK, bør alvorlig overveie dette: Fredsarbeidet har, som verdenssituasjonen arter seg, trolig i dag

en bredere og mer almen appell enn noensinne. Samtidig er intet anliggende mer hensynsløst prostituert i den kalde krigs propaganda enn nettopp freds-saken. Mange tvilsomme krefter fører «freden» i sitt flagg — et drastisk eksempel fra mitt eget erfaringsområde er «fredsprestene» i visse jernteppeland. De kan sikkert selv levere eksempler fra denne siden av teppet.

Under disse omstendigheter tror jeg at norsk pasifisme bare kan være tjent med en markert av-politisering, og tilsvarende bredere og mer og tillitsfull basis for sitt arbeide. Den dyktige og talentfulle radikale falanks som uttrykker seg gjennom «Pax» (tidskriftet og forlaget) opptreer etter min mening både redeligere og klokere, dersom den trekker et saklig og skarpt skille mellom sin innsats for freden (som mange vil følge med sympati og interesse) og en politisk og kultur-radikal propaganda som adskillige vil finne langt mer diskutabel, og fremfor alt ganske unødig som belastning på akkurat fredssaken.

Beste hilsen

Deres
Frater Candidus.

P.S. «The Guardian» er ganske visst en seriøs avis. Men ingen av våre tallrike internasjonale katolske nyhetsskilder har meg bekjent nevnt noen uttalelse av pave Paul mot militærnekttere — både dette, og det uventede ved et slikt standpunkt, tvinger meg foreløpig til avventende skepsis...

Fr. C.

<p>Gode Bergens-firmaer</p>	<p>$\frac{1}{8}$ Kr. Madsens Bok- og Papirhandel Bryggen 5 - Leppen - Telefon 11 482 BERGEN</p>	
<p>K. & J. SOLHEIM Kjøtt - Pålegg - Delikatesser Egen Pølsefabrikk Solheimsgt. 25 Tlf. 99 016 Bergen</p>	<p>HOPSDAL & DAHL A/S Aut. Installatør, Radio- og Utstyrsforretning TORNØEGÅRDEN - BERGEN</p>	
<p>URMAKER ANTON M. OLSEN Olav Kyrresgate 1 - Tlf. 13035</p>	<p>A/S BJØRN Tøse MØLLE</p>	
<p>ERLING KRAGE A/S PRYD- OG BRUKSKUNST Bergen Telefon central 14 110 Telegramadresse: «Kjell»</p>		
<p>Hos oss finner De alt i Undertøy - Sengenstyr FABRIKUTSALGET A/S</p>		

Eches Forrehandel

NYGÅRDSGT. 4

Alt i
kontormøbler
og ståløruststyr

DIDR. ANDERSEN & SØN A/S
Telgr.: Glas Bergen Tel. 15 090

OBS: Bestilling på abonnement, annonser, og henvendelser vedr. adresseforandring, kontingent o.l. bes vennligst rettet til bladets ekspedisjon: St. Olav Bokhandel, Akersv. 5, Oslo. Tlf. 42 31 70.

OSLO

C. Tennant Sons & Co. A.s

Tollbodgaten 27 - Oslo - Telefon 42 18 94

THRONSEN & CO. BOKTRYKKERI

Bernh. Getzgate 3b, Oslo
Telefon 33 18 34 - 33 32 37

Er Deres familie tilstrekkelig trygget?
Hos oss får De den forsikringsform
De har behov for

Gulli & Rokk

ASSURANSE

Stortingsgt. 22 - Sentralbord 33 44 00
OSLO

OSLO

T. S. JACOBSEN

BEGRAVELSESBYRÅ

Ullevålsvn. 1 - Oslo

Tlf. 33 23 34 - 43 22 36
Privat 55 77 87 - 69 43 72

WISBECH

MAJORSTUA - OSLO
MASKIN- OG ELEKTROTEKNISKE
FABRIKKER

MALERMESTER

Otto Foerster

utfører allslags maler- og tapetserarbeide.
Tlf. 21 69 06

Spesialforretning i
RUSTFRITT STÅL
for sykehusene

KNUT JUUL CHRISTIANSEN

Stortingsplass 7 II
Tlf. 33 36 24 - Oslo
Tlfgr.adr.: RUSTFRIKNUT

*Våre annonsører
er gode firmaer!*

Allslags snekkerarbeid utføres

REIDAR MYRVOLD & SØNN

Gladsvei 23, Grefsen
Tlf. 21 18 32

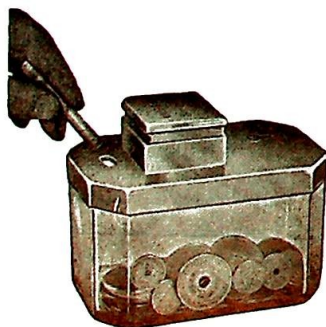
Melitta
KAFFEFILTER

KAFFETRAKTER

og ekstra fin snusmalt
kaffe gir

BEDRE KAFFE
DRØYERE KAFFE

Å SPARE ER EN VANE-
SAK, EN VILJESAK, EN
KARAKTERSAK

« KLAR »

Fåes i banker over hele landet

Johan Olsen & Sønner

Entreprenørforretning

Etabl. 1896

KONGENSGT. 17 VII - SENTRALBORD 42 99 90